

TEHTÄVÄ: SELVITETÄÄN SALAKIELET

TEHTÄVÄN IDEA JA TAVOITE: Selvitetään salakielet -tehtävissä 1–3 oppilaat purkavat salakielten koodeja. Tarkoitus on kiinnostua siitä, miten eri kielet toimivat ja mitä kielioppi on sekä päästä itse lähettämään viestejä toisille salakielillä.

OHJEET OPETTAJALLE: Tehtävää varten jokaiselle oppilaalle monistetaan alla olevat tehtäväpaperit. Tehtävät voidaan tehdä kaikki tai yksi kerrallaan. Tehtävän voi pilkkoa pienempiin osiin, jolloin kohdat voidaan myös tarkistaa ennen seuraavaan siirtymistä harjoituksen sisällä.

1. I-planeetan kieli: Oppilaan tehtävä on selvittää salakielellä kirjoitettu viesti, jossa vokaalit on korvattu i-kirjaimilla. Oppilaan tehtävä on myös kirjoittaa viesti suomeksi ja selittää kielen toimintaperiaatteita. Tehtävässä ohjataan myös soveltamaan ajatuksia kielen toiminnasta muihin vastaaviin kieliin.

2. Vedekieli: Tehtävän alustus voidaan lukea luokassa ääneen, minkä jälkeen jokainen oppilas voi tehdä tehtäviä itse. Oppilaan tehtävä on selvittää, miten kieli toimii ja sanoittaa sen toimintaperiaatteita tehtävien avulla. Oppilas myös tuottaa itse vedekieltä toimintaperiaatteita soveltaen. Tehtävästä on kaksi versiota, joista toinen on helpompi.

3. Kontinkieli: Oppilaan tehtävä on selvittää, miten kontinkieli toimii esimerkkien ja pohdintakysymysten avulla. Oppilas pääsee myös soveltamaan tietouttaan ja tuottamaan salakieltä itse.

Salakielten selvittämisen jälkeen oppilaiden kanssa voidaan vielä pohtia, mitä muita salakielisiä he tietävät ja osaavatko he kenties opettaa niitä myös muille.

1. I-PLANEETAN KIELI

Koululenne on lähetetty viesti i-planeetalta. Saatko selville, mitä viestissä lukee?

*Miidin pliniitti in viirissi. Impiristi in viirissi. Pliniitin isikkiit lintivit liikii lintikiniilli.
Hi hüttivit riskit miihin. Hi kättivit mitsit ji siistittivit jirvit. Hiliummi pilistii pliniittimme
ilmistin. Viitki iittii?*

Yritä kirjoittaa viesti suomeksi.

Miten i-kieli toimii? Miten muodostat sanoja?

Haluat kysyä tarkennuksia i-planeetan asukkailta. Kirjoita seuraavat kysymykset i-kielellä.

- A. Oletko yhä vaarassa? _____
- B. Millainen ilmasto on? _____
- C. Kuinka monta asukasta planeetalla on? _____
- D. [Oma kysymys] _____

I-planeetan naapurissa sijaitsee a-planeetta. Millaista kieltä siellä puhuttaisiin? Voisiko i-planeetan asukas ymmärtää a-planeetan asukasta? Kirjoita viesti a-planeetan asukkaalle.

2. VEDEKIELI

Itämeren syvyyksistä. Vesihissinen totesi, että hänen tutkimuksensa läpimurto on kiinni vedekansan kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Yhteistyötä varten meribiologin oli mentävä vedekielen kurssille. Kurssitehtävät osoittautuivat kuitenkin haastaviksi Vesihissiselle, jonka kouluvuositä oli kulunut jo tovi. Osaatko auttaa vedekielen kotitehtävissä, jottei Vesihissisen tarvitse menettää viimeisiä harmaita hiuksiaan?

Mitä seuraavat vedekieliset sanat ja virkkeet tarkoittavat suomeksi?

- A. Veve terde! _____
- B. Vetä mide veluu kuude? _____
- C. Venä mide velen ode vesi hiide. _____
- D. Velen ode veloinen ide. _____

Pohdi

A. Mitä yhteistä jokaisessa lauseessa on?

B. Miten vedekieli toimii? Miten muodostat sanoja?

Yritä kirjoittaa seuraavat sanat vedekielellä.

Esimerkiksi *Kivaa!* → VE + VAA KI + DE ! → *Vevaa kide!*
 Moikka! → VE + KA MOIK + DE → *Veka moikde!*

G. Kuinka vanha olet? _____

H. Mitä kieltä puhut? _____

3. KONTINKIELI

Saat kaveriltasi salakielellä kirjoitetun viestin, jonka sisältö on tarkoitettu vain harvoille ja valituille. Selvitä, mitä seuraavat virkkeet tarkoittavat suomeksi. Mitä kaveri haluaa kertoa, ja missä hän haluaa tavata?

A. Koi montti! _____

B. Korvaa antti kota mintti?! _____

C. Korron kentti konulle sintti kolaisuuden santti. _____

D. Koidän mentti kopettaja ontti kon ontti kouto ontti. _____

E. Kon häntti kon ontti koina antti kuokassa lonntti. _____

F. Kuulen lonntti, kotta entti kopettaja ontti kasuu ontti koulussa kontti. _____

G. Kakoilen vontti kopettajan ontti kuonetta honntti konaan täntti. _____

H. Kohdaan näntti kokkunan intti kolla antti! _____

Pohdi

E. Mitä yhteistä jokaisessa lauseessa on?

F. Miten kontin kieli toimii? Miten muodostat sanoja?

Esimerkiksi *Jee! → Jee kontti! → Koo jentti!*

Hyvä juttu! → Hyvä kontti juttu kontti! → Kyvä honntti kuttu jontti!

A. Miten menee? _____

B. Tosi hyvin! _____

C. Mikä sun nimi on? _____

D. Mun nimi on Elisa. _____